

## БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 336.66:657:658.15

DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.28-17>

### ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

### ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF CREDIT DEBT MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE

**Мельничук І.І.**

кандидат економічних наук,  
доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту,  
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

**Сабадаш Ю.О.**

магістр,  
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

**Melnychuk Iryna**

Khmelnytskyi Cooperative Trade and Economic Institute

**Sabadash Yulia**

Khmelnytskyi Cooperative Trade and Economic Institute

*Кредиторська заборгованість є важливим складником формування активів підприємства, оскільки дає змогу на певний строк відтермінувати платежі, у результаті чого виникає можливість використання коштів на інші потреби. Проте значні обсяги кредиторської заборгованості негативно впливають на ліквідність та фінансову стійкість підприємства, тому важливо зберегти баланс між власними і залученими коштами. Це досягається завдяки ефективному управлінню кредиторською заборгованістю як одному з напрямів загального управління суб'єктом господарювання. Управління заборгованістю базується на застосуванні певного масиву даних, який формується у системі обліково-аналітичного забезпечення, що являє собою складну систему. Функціонування такої системи можливе на основі дотримання низки принципів та чинних правових норм.*

**Ключові слова:** кредиторська заборгованість, облікове забезпечення, аналітичне забезпечення, система, облік, аналіз, контроль.

*Кредиторская задолженность является важной составляющей формирования активов предприятия, поскольку позволяет на определенный срок отсрочить платежи, в результате чего возникает возможность использования средств на другие нужды. Однако значительные объемы кредиторской задолженности негативно влияют на ликвидность и финансовую устойчивость предприятия, поэтому важно сохранить баланс между собственными и привлеченными средствами. Это достигается благодаря эффективному управлению кредиторской задолженностью как одному из направлений общего управления предприятием. Управление задолженностью базируется на применении определенного массива данных, который формируется в системе учетно-аналитического обеспечения, что является собой сложную систему. Функционирование такой системы возможно на основе соблюдения ряда принципов и действующих правовых норм.*

**Ключевые слова:** кредиторская задолженность, учетное обеспечение, аналитическое обеспечение, система, учет, анализ, контроль.

*Accounts payable are an important component of the formation of enterprise assets, as it allows you to defer payments for a certain period, which leads to the possibility of using funds for other purposes. Such deferral of payments is absolutely free, which attracts debtor companies. However, significant amounts of accounts payable negatively affect the liquidity and financial stability of such enterprises. Therefore, it is important to maintain a balance between own and borrowed funds. This is achieved through effective management of accounts payable as one of the areas*

of general management of the entity. Debt management is based on the use of a certain set of data, which is formed in the system of accounting and analytical support. Accounting and analytical support is a system that is formed by two mandatory components: supporting and functional. The existence of a supporting component is explained by the need to define a number of principles without which it is impossible to organize any system. The principles include functionality, system, consistency of security, efficiency and complexity. In addition, the functioning of the entire system should be based on modern requirements of the legal framework on the basis of which internal regulations and instructions are developed. The functional component of the system of accounting and analytical support is considered in terms of accounting, analysis and control, the unity of which allows you to create a sufficient array of information to make the necessary management decisions at all levels of government. Accounting, analytical and control subsystems include certain areas, objects and tasks. The main task of debt accounting is the accumulation of primary information and its systematization in reporting. This information is transmitted to the analytical service for further processing, where an analysis of the composition and structure of the debt, the reasons for its occurrence are studied. Such information can have both quantitative and qualitative dimensions. At the level of control, the state of debt is constantly monitored. Further research should cover the subject of accounts payable management of the entity.

**Key words:** accounts payable, accounting support, analytical support, system, accounting, analysis, control.

**Постановка проблеми.** Сучасні умови ведення бізнесу вимагають від менеджменту компаній дієвих та ефективних управлінських рішень, результатом реалізації яких стане досягнення бажаних показників розвитку компанії, підвищення її конкурентоспроможності тощо. Одним із напрямів загального управління компанією є управління кредиторською заборгованістю, яка є важливим джерелом формування активів підприємства та дає змогу на певний строк залучити кошти на безоплатній основі. Оскільки показники кредиторської заборгованості впливають на ліквідність та фінансову стійкість компанії, важливо забезпечити своєчасне оперативне управління кредиторською заборгованістю. При цьому інформаційною базою для прийняття різного роду рішень у частині даного виду заборгованості є саме масив даних, який формується у системі обліково-аналітичного забезпечення.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання управління кредиторською заборгованістю не є новими і постійно вивчаються науковцями і практиками. Серед науковців, які у цілому вивчали дане питання, варто виділити І. Бланка, М. Нашкерську, Т. Ступницьку, О. Подолянчук та ін. Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління заборгованістю висвітлено у роботах таких учених, як: О.Б. Чорненька [1], Н.Л. Кусик та М.С. Шатковська [2], О.Ф. Томчук [3], Н.С. Брехун та Л.С. Новіченко [4], Т.А. Гоголь [5] та ін.

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.** У сучасних умовах зростання кризи неплатежів проблеми управління кредиторською заборгованістю набувають особливого значення, тому важливо передусім оцінити якість забезпечення, яке лежить в основі прийняття управлінських рішень у частині даного виду заборгованості.

**Постановка завдання.** Метою статті є побудова системи обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства в умовах кризи неплатежів.

### **Виклад основного матеріалу дослідження.**

Ефективність управління залежить від багатьох чинників, серед яких – компетентність управлінського персоналу, дієвість системи управління у цілому та в розрізі окремих складників, методи управління, якість інформаційного забезпечення тощо. Саме якісне забезпечення лежить в основі системи управління та дає змогу, опираючись на практичні матеріали, сформувані алгоритм дій для досягнення оптимальних показників розвитку суб'єкта господарювання.

Управління кредиторською заборгованістю є одним із пріоритетних напрямів, оскільки її завищені необґрунтовані обсяги можуть стати причиною погіршення фінансового стану суб'єкта. На думку багатьох учених, серед яких – О.Ф. Томчук, серед ключових питань, на які варто звернути увагу під час прийняття рішень у частині оптимізації кредиторської заборгованості суб'єкта, варто виділити: обсяги заборгованості підприємства, її склад і структуру; якість заборгованості; причини, які зумовили виникнення та існування (непогашення) заборгованості; частоту виникнення та погашення заборгованості; вплив заборгованості на фінансовий стан підприємства; доцільність вкладання коштів у заборгованість підприємства тощо [3, с. 162].

Відповіді на зазначені питання базуються на опрацюванні даних, які накопичуються в обліково-аналітичній системі господарюючого суб'єкта. Ураховуючи доробок сучасних науковців і практиків, варто зауважити, що питання обліково-аналітичного забезпечення трактується ними неоднозначно і вивчаються через призму таких понять, як «система», «процес» чи «механізм». Детальне вивчення обліково-аналітичного забезпечення управління у цілому представлено у праці А.О. Касич та Р.М. Циган [7, с. 30–31], які, узагальнюючи напрацювання наукової спільноти, трактування змісту досліджуваного поняття представили у розрізі двох підходів (системного та процесного), що дало

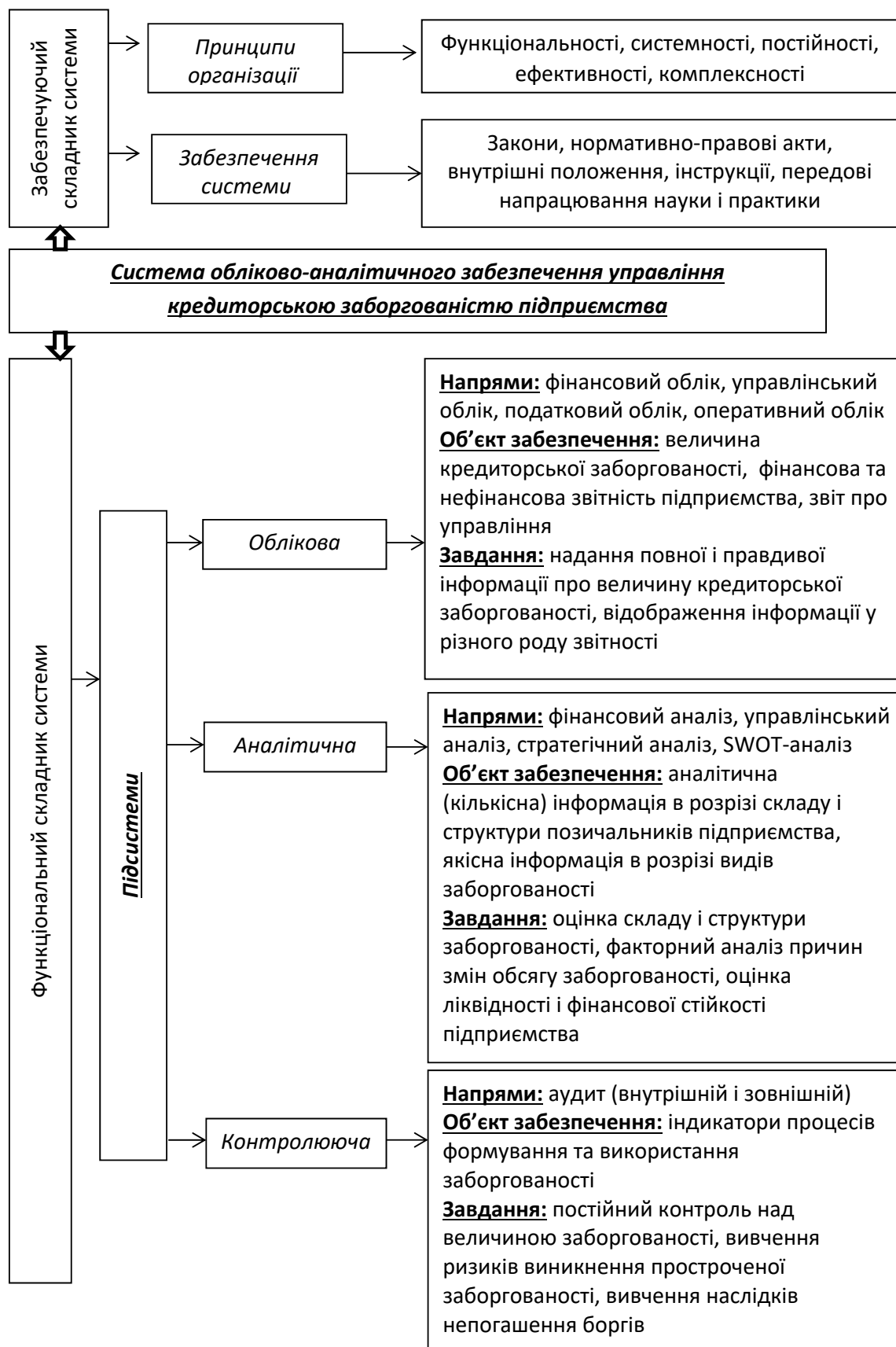


Рис. 1. Структура системи обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства

Джерело: авторська розробка

змогу акцентувати увагу на необхідності чіткої організації як самого процесу, так і формування системи управлінських рішень.

Н.С. Брохун та Л.С. Новіченко, окрім системного та процесного підходів до трактування змісту обліково-аналітичного забезпечення, виділили: синтез облікових та аналітичних операцій як основу формування обліково-аналітичної системи, інтегрований підхід та компонент інформаційного забезпечення [4, с. 301].

Уважаємо, що досить удалим із погляду розуміння та практичного значення є визначення О.Б. Чорненької, яка вважає, що обліково-аналітичне забезпечення управління заборгованістю підприємства за своєю суттю є системою збору, формування облікової інформації та її обробки за допомогою економічного аналізу з подальшим передаванням менеджменту підприємства для прийняття управлінських рішень із метою уникнення небажаних фінансових ризиків та приведення обсягів заборгованості до прийнятних рівнів, які не чинитимуть негативного впливу на фінансово-майновий стан та подальший розвиток підприємства [1, с. 228]. Дане визначення має причинно-наслідкову природу, оскільки, як уже було зазначено, заборгованість суб'єкта може мати негативний вплив на його фінансовий стан, що вимагає оптимізації обсягу заборгованості на основі застосування аналітичного інструментарію даних, накопичених у системі обліку суб'єкта.

Систему обліково-аналітичного забезпечення можна подати як єдність декількох складників, організація яких базується на певних принципах, а результативність підтверджується виконанням низки завдань (рис. 1).

Представлена система являє собою сукупність двох складників – забезпечувального та функціонального, які дають змогу сформуванню якісних обліково-аналітичних забезпечення управління кредиторською заборгованістю. У складі функціонального складника системи виділено облікову, аналітичну та контрольну підсистеми, які реалізують можливість накопичити дані, які опрацьовуватимуться на аналітичному рівні для прийняття різного роду рішень, а також здійснюватиметься контроль над результатами реалізації таких рішень. Якісна система обліково-аналітичного забезпечення повинна базуватися на чинних нормативних документах, внутрішніх положеннях підприємства та реалізуватися з дотриманням низки принципів, серед яких – функціональність, системність, постійність, ефективність, комплексність.

**Висновки.** Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення є основою управління кредиторською заборгованістю підприємства, що являє собою певну складну систему, зв'язки у якій дають змогу сформуванню якісної інформації, яка необхідна для прийняття управлінських рішень. Перспектива подальших досліджень убачається у розробленні методики управління кредиторською заборгованістю суб'єкта.

#### БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Чорненька О.Б. Основні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління заборгованістю підприємства. *Наукові записки. Серія «Економічні науки»*. 2016. № 1(52). С. 226–234.
2. Кусик Н.Л., Шатковська М.С. Управління кредиторською заборгованістю підприємства: обліково-аналітичний аспект. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2019. Т. 18. Вип. 2(42). С. 105–119.
3. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*. 2016. Т. 18. № 2(69). С. 160–164.
4. Брохун Н.С., Новіченко Л.С. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: теоретичне осмислення економічного змісту. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2017. Вип. 2(50). С. 299–304.
5. Гоголь Т.А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємствами малого бізнесу : монографія. Чернівці : Лозовий В.М., 2014. 384 с.
6. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми управління / Т.М. Ступницька та ін. *Економіка харчової промисловості*. 2018. Т. 10. Вип. 4. С. 66–78.
7. Касич А.О., Циган Р.М. Концепція обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками. *Облік і фінанси*. 2017. № 3(77). С. 28–37.

#### REFERENCES:

1. Chornenka O.B. (2016) Osnovni aspekty oblikovo-analitychnogho zabezpechennja upravlinnja zaborghovanistju pidpryjemstva [The main aspects of accounting and analytical support of debt management of the enterprise]. *Proceedings. Series: Economic Sciences*, no. 1(52), pp. 226–234.
2. Kussyk N.L., Shatkovs'ka M.S. (2019) Upravlinnja kredytors'koju zaborghovanistju pidpryjemstva: oblikovo-analitychnyj aspekt [Accounts payable management of the enterprise: accounting and analytical aspect]. *Market economy: modern theory and practice of management*, vol. 18, no. 2(42), pp. 105–119.
3. Tomchuk O.F. (2016) Analytical support of managing enterprise's accounts payable [Analytical support for the management of accounts payable of the enterprise]. *Scientific Messenger LNUVMBT named after S.Z. Gzhytskyj*, vol. 18, no. 2(69), pp. 160–164.

4. Brokhun N.S., Novichenko L.S. (2017) Oblikovo-analitychne zabezpechennja upravlinnja pidpryjemstvom: teoretychne osmyslennja ekonomichnogho zmistu [Accounting and analytical support of enterprise management: a theoretical understanding of the economic content]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Economics*, vyp. 2(50), pp. 299–304.

5. Gogholj T.A. (2014) Oblikovo-analitychne zabezpechennja upravlinnja pidpryjemstv malogho biznesu [Accounting and analytical support of small business management]. Chernihiv: Publisher Lozovy V. M. (in Ukrainian)

6. Stupnycjka T.M., Markova T.D., Bambuljak I.M., Kulik N.M. (2018) Kredytorsjka zaborghovanistj pidpryjemstva: ocinka ta mekhanizmy upravlinnja [Accounts payable of the enterprise: assessment and management mechanisms]. *Economics of the food industry*, no. 10, vol. 4, pp. 66–78.

7. Kasych A.O., Cyghan R.M. (2017) Konceptija oblikovo-analitychnogho zabezpechennja upravlinnja ghroshovyvymy potokamy [The concept of accounting and analytical management of cash flow management]. *Accounting and finance*, no. 3 (77), pp. 28–37.